

Актуальні проблеми державного будівництва
та місцевого самоврядування,
адміністративне та фінансове право,
адміністративний процес, інформаційне право.

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИКОНАННЯ ФОНДОМ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ
ОСІБ В УКРАЇНІ ФУНКЦІЇ ВИВЕДЕННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ
БАНКІВ З РИНКУ**

О.А.Швагер, асистент кафедри
цивільно - правових дисциплін та фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Фінансово – стабільна держава - це держава, яка відстоює свої національні інтереси та забезпечує свою національну безпеку в умовах необмеженої глобальної конкуренції незалежно від часу та різних обставин. [1, с.7] Забезпечення фінансової стабільності полягає в адекватному реагуванні всіх секторів економіки, в тому числі і банківської системи як частини фінансової системи, на зовнішні або внутрішні чинники, що впливають на зміни в країні.

Одним із аспектів створення державою дієвого фінансово – правового механізму забезпечення існування стабільної фінансової системи є ефективне публічне регулювання діяльності всіх її елементів, що з переходом у правову площину трансформується у надання певних компетентностей суб'єктам фінансової системи та її підсистем.

«Специфически правовую окраску всему механизму правового регулирования в обществе в условиях цивилизации придают именно субъективные права, через которые или при участии которых в его работу

включается и весь юридический инструментарий , вся система юридических средств, в том числе юридические обязанности и меры, при помощи которых осуществляется государственное принуждение», зазначає С.С. Алексеев у своїй праці «Теория права». [2, с.82]

Саме через надання певних прав та обов'язків суб'єктам фінансової системи відбувається публічна регламентація фактично їх вступу у конкретні фінансові відносини. В загальному вигляді цей процес можна охарактеризувати як визначення компетенції суб'єкта фінансового права через норми відповідних нормативно-правових актів. Акцент на публічному характері регулювання, пов'язаний безпосередньо із формуванням конкретних фінансових інституцій, що є частиною фінансової системи держави.

Що стосується Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі - ФГВФО), то публічне регулювання його діяльності визначається нормами закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб в Україні».

Однією з особливостей компетенції Фонду є наділення його з боку держави певними функціями: забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку. [3]

Актуальним питанням щодо характеристики компетенції Фонду та виконання ним свої функцій та завдань є саме сфера впливу норм права на його діяльність.

Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб в Україні» у статті 1 визначено, що відносини, що виникають у зв'язку із створенням і функціонуванням системи гарантування вкладів фізичних осіб, виведенням неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків, регулюються цим Законом, іншими законами України, нормативно-правовими актами Фонду та Національного банку України. [3]

Вважаємо за потрібне зупинитися саме на окремих аспектах правового регулювання виведення неплатоспроможних банків з ринку Фондом.

Відповідно до норм Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку, його дія поширюється на всі банки, зареєстровані відповідно до законодавства України, у разі віднесення їх до категорії неплатоспроможних, крім публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» (до прийняття відповідного закону щодо участі такого банку у Фонді) та санаційного банку, створеного до набрання чинності законом України «Про систему гарантування вкладів в Україні». Фондом не здійснюється виведення з ринку філій іноземних банків, акредитованих на території України Національним банком України. [4]

Надаючи характеристику банківській системі України, законодавець визначає, що її другий рівень включає банки, а також філії іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до законодавства України. Ключовим моментом в даному випадку є саме твердження про публічне регулювання діяльності зазначених суб'єктів безпосередньо законодавством України.

В рамках розвитку євроінтеграційних процесів, слід розглядати можливість розширення мережі філій іноземних банків на території України та неодмінного зацікавлення населення до банківських послуг, що ними надаються, в тому числі і депозитних. Не можна заперечувати той факт, що не зважаючи на стабільність банківських систем окремих країн, банки можуть визнаватися неплатоспроможними. Ось тут і виникає питання щодо забезпечення прав вкладників, а саме застосування норм права, якими повинен керуватися суб'єкт у захисті своїх прав.

Розглядаючи можливість України бути країною-учасницею Європейського Союзу, потрібно охарактеризувати норми, що визначають порядок виведення неплатоспроможних банків з ринку в країнах – учасницях Європейського Союзу.

Так, Директивою 2001/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про реорганізацію та ліквідацію кредитних установ" (далі – Директива 2001/24/ЄС) визначено її сферу застосування: Директива 2001/24/ЄС має застосовуватися до

кредитних установ та їх філій, відкритих в Державах-членах, окрім тих, де вони мають головні офіси, як це визначено в пунктах 1 і 3 статті 1 Директиви 2000/12/ЄС, з дотриманням умов і винятків, що містяться в статті 2 (3) вказаної Директиви. Положення цієї Директиви стосовно філій кредитної установи, яка має головний офіс поза межами Співтовариства, мають застосовуватися лише тоді, коли така установа має філії принаймні у двох Державах-членах Співтовариства. [5]

Далі у статті 3 Директиви 2001/24/ЄС дається уточнення щодо законодавства, що застосовується при прийнятті реорганізаційних заходів: «Реорганізаційні заходи повинні застосовуватися згідно з законами, нормами і процедурами, що діють у Державі походження, якщо цією Директивою не передбачене інше. Вони повинні застосовуватись повною мірою відповідно до законодавства такої Держави-члена на всій території Співтовариства без будь-яких подальших формальностей, включаючи заходи стосовно третіх сторін в інших Державах-членах навіть у разі, коли норми Держави перебування, що застосовуються до них, не передбачають таких заходів або обумовлюють їх впровадження умовами, що не виконуються». [5]

Оскільки держава як регулятор покликана управляти фінансовими відносинами незалежно від їх ролі та функцій, які вони виконують, вона повинна забезпечити ефективність застосовуваних до таких відносин правових норм на її території.

На сьогодні беззаперечним є факт відсутності закріплення у Фонду повноважень виведення з ринку філій іноземних банків. [4] Також в законодавстві України відсутній фінансово-правовий механізм забезпечення фінансової стабільності саме в частині, що стосується усунення ризиків, пов'язаних з неплатоспроможністю філій іноземних (як наслідку неплатоспроможності головного банку в іншій державі), що являє собою

сукупність елементів фінансово-правового регулювання побудованого на умовах прозорості, ефективності та відповідального управління.

Враховуючи вище викладене, вважаємо необхідним продовжувати дослідження правового регулювання виведення неплатоспроможних банків з ринку, а саме філій іноземних банків, результати чого будуть висвітлені у наших подальших працях.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Финансовая устойчивость Российской Федерации. Правовая доктрина и практика обеспечения / Поветкина Н.А.; Под ред. Кучеров И.И. - М.:Контракт, ИЗиСП, 2016. - 344 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=791900>
2. Алексеев С.С. Теория права.- М.: БЕК, 1995. – 320 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://telecomlaw.ru/young_res/Aleks_toery_law.pdf
3. ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 № 4452-VI // Відомості Верховної Ради України від 14.12.2012 р., № 50, ст.. 564 – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
4. Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку, затверджене рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 2 від 05.07.2012 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1581-12/page>
5. Директива 2001/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про реорганізацію та ліквідацію кредитних установ" від 4 квітня 2001 року – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/994_179

Швагер О.А. Проблемні аспекти правового регулювання виконання Фондом гарантування вкладів фізичних осіб в Україні функції виведення неплатоспроможних банків з ринку/О.А.Швагер//«Актуальні питання вітчизняної юридичної науки (13-14 квітня 2017 р.): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 13-14 квітня 2017 р. – Суми, 2017. – С. 82-84